

Pünkösd szokások

A pünkösd a keresztény egyház egyik legfőbb ünnepe. Mozgó ünnep, időpontja a húsvéhoz alkalmazkodik: húsvétot követő negyvenedik nap áldozócsütörtök, az ötvenedik pünkösd (május 10. és június 13. között). Neve a görög pentekoszté (ötven) szóból ered. A keresztény egyház annak ünneplésére és emlékére tartja, hogy Jézus mennybemenetele után hatalmas szélvihar kíséretében a Szentlélek lángnyelvek formájában leszállt az apostolokra. Mivel ezt követően, részben Péter apostol prédikációinak hatására, megalakultak az első keresztény csoportok, gyülekezetek, ezért ez egyben a keresztény egyház születésének ideje is.

A kialakult pünkösd szokások a kereszténység kialakulásának korát megelőző hagyományokból merítenek. A virágok hangsúlyos megjelenése például az ókori római Floralia ünnepeknek állít emléket, amelyeket májusban tartottak a virágok és tavasz istennője Flóra tiszteletére. Számos magyarországi nyelvterületen ezen a napon állították a májusfát. Vagy például a májusban virágzó pünkösd rózsa nevében is hordozza a képviselt ünnepet.

A pünkösd (vagy néhol májusi) királyt, amint arról Jókai Mór is írt Egy magyar nábob című regényében, ügyességi játékok során választják ki a legények közül. A középkor óta ismert hagyomány, már a 16. században elterjedt a pünkösd királyság gyorsan múló, értéktelenségére utaló szólás-mondás: *Rövid, mint a pünkösd királyság.* A pünkösd király egy évig uralkodhatott. Ezalatt a “kocsmában” ingyen ihatott és minden lakodalomnak, valamint ünnepségnek meghívott vendége volt.

A pünkösdölés énekes-táncos adománygyűjtő jellegű népszokás, szereplői általában a lányok voltak. A menet élére választhattak a legfiatalabb lányok közül pünkösd királynét, aki díszes ruhájával kitűnt a tömegből. Hasonlíthatott azonban lakodalomra is, ekkor menyasszonynak és vőlegénynek öltözött szereplők haladtak a csoport elején. A pünkösdölés szövegelemei rendkívül változatosak:

Mi van ma, mi van ma
Piros pünkösd napja
Holnap lesz, holnap lesz
a második napja.
Andreás, bokrétás
feleséges, jó táncos,
Jól megfogd, jól megfogd
a lovad kantárját,
ne tipesse, ne tapossa
a pünkösd rózsaát.

A zöldághordás a tavasz megérkezését jelképező és köszöntő énekes, táncos felvonulás, amelynek során a legények és leányok zöld ágakkal és virágokkal a kezükben vonulnak végig a falun. Ebből a szokásból ered a “Bújj, bújj, zöld ág...” kezdetű, mindenki által jól ismert gyermekjáték. A pünkösd időszakban jellemző szokás a zöld ágak házba vitele is. Az ablakokra, az ajtók fölé, a szobák falára, a kútgémre, a malmokra frissen vágott zöld ágakat tűztek. Az ősi termékenységvarázslások emléke ez a szokás, de egyben védelem is a rontás, a boszorkányok ellen.

A virág, mint szimbólum több szokásban is központi szerepet tölt be. Például a legények pünkösdi rózsát tettek annak a lánynak az ablakába, akinek udvarolni szerettek volna. Valamint a lányok a pünkösdi rózsát a mosdóvízbe szórták, mert ha abban fürdenek, akkor egészségesek lesznek.

Pünkösöd napjához különböző hiedelmek is kapcsolódnak. Például úgy tartották, hogy aki pünkösöd hajnalban születik, szerencsés lesz. A hajnalban merített kútvízben való mosdás egész évre elúzi a betegséget, keléseket. A teheneket nyírfaággal veregették, hogy jól tejeljének. A néphit szerint, ha pünkösdkor szép az idő, akkor jó lesz a bortermés.

Pünkösdkor a parasztsaládoknál is ünnepi ételek kerültek az asztalra. Egyébként húst ritkábban ettek, de a juhtartó vidékeken nem csak húsvétkor, hanem pünkösöd napján is fogyasztottak bárányt, birkapörköltet. Máshol inkább marhahús, baromfi került az asztalra. A tojásrántottának mágikus hatást tulajdonítottak (a tojás termékenységszimbólum), és szintén kötelező volt valamilyen édes kalács készítése (fonott kalács, túrós lepény, mákos kalács).

A népszokások mellett a vallási megnyilvánulásai is vannak a napnak, még hozzá a búcsújárások. A legismertebb ezek közül a Csíksomlyói búcsú, amelyre minden éven több százezer zarándok látogat el a világ különböző pontjairól.

Magyarországon pünkösöd napja 1993 óta munkaszüneti nap. A pünkösdre gondolva mindenkinek más-más jut eszébe, akár egy szép virág, akár egy zarándoklat. Ha önnek is van egy emléke, gondolata a témával kapcsolatban, ossza meg velünk a moricz.helytorteneti@gmail.hu email címen, vagy a Helytörténeti Gyűjtemény facebook oldalán.

Pünkösdi királynéjárás
/Néprajzi Lexikon/

Pünkösdi királyválasztás
[/netfolk.blog.hu/](http://netfolk.blog.hu/)

Hajdúnánás, 2017 pünkösöd
[/hbmo.hu/](http://hbmo.hu/)

Nem sokkal ezután a helyére került

FOTÓ: MOLNÁR PÉTER

Harangot (is) felszenteltek

HAJDÚNÁNÁS. Új harang került a hajdúnánási református templom tornyába, melyet felszentelését követően június 5-én, pünkösdhétfőn emeltek a helyére. A harang Gombos Miklós harangöntő mester munkája, melyet a reformáció 500. és a Hajdúnánási Református Egyházközség és a református közoktatás 400. évfordulójának a tiszteletére öntöttek. Az eseményen Fekete Károly püspök hirdetett ígét. **HBN**

2017-ben történt

/Hajdú-Bihari Napló (2017.06.06.)/

További információt olvashat:

Néprajzi Lexikon

Szendrey Zsigmond: A tavasz, nyár és őszi ünnepkörének szokásai és hiedelmei (Ethn., 1941)

Dömötör Tekla: Naptári ünnepek – népi színjátszás (Bp., 1964)

Bálint Sándor: Karácsony, húsvét, pünkösd (Bp., 1973)

Dömötör Tekla: A népszokások költészete (Bp., 1974)

Tátrai Zsuzsanna: A pünkösd királynéjárás dunántúli változatainak szerkezeti elemzése (Népi Kultúra – Népi Társadalom, 1977)